

Przemiany społeczne i demograficzne powodują, że opóźnia się moment uzyskania samodzielności przez młodsze pokolenie ludzi. Oznacza to, że tradycyjne modele transferów międzypokoleniowych bazujące na altruizmie tracą na znaczeniu, zaś rośnie znaczenie transferów o charakterze wymiany, w której w zamian za bieżące darowizny lub obietnice uzyskania spadku osoby starsze uzyskują zainteresowanie i wsparcie od młodszego pokolenia. Przemianom tym sprzyja zwiększenie majątku zgromadzonego przez starsze pokolenie oraz relatywnie stabilne dochody (emerytury) otrzymywane przez ludzi starszych. Jednocześnie mamy do czynienia z wzrostem liczby osób żyjących samotnie (zarówno młodszych, jak i starszych), którzy mogą postrzegać darowizny jako zabezpieczenie przed popadnięciem w niedostatek lub niepełnosprawność. Zmiany w motywacji dokonywania transferów międzypokoleniowych sprawiają, że dotychczasowy sposób opodatkowania spadków i darowizn może być niewłaściwy, a stosowane obecnie opodatkowanie może wywierać niekorzystny wpływ na oszczędności oraz poziom wykształcenia młodych ludzi.

Przedmiotem naszego zainteresowania jest zatem określenie, co determinuje sposób opodatkowania spadków i darowizn oraz w jaki sposób większa zależność młodego pokolenia od otrzymywanych transferów wpływa na wielkość oszczędności (zarówno u ludzi starszych jak i młodszych) oraz na decyzje o kształceniu się przez młodych ludzi. O ile w przypadku oszczędności dokonywanych przez osoby niezależne finansowo wpływ opodatkowania jest już opracowany od strony teoretycznej o tyle nie wiemy, jak on wygląda w przypadku, gdy młodsze pokolenie korzysta z dóbr osób starszych bezpośrednio, żyjąc we wspólnym gospodarstwie domowym. Nie wiemy też w jaki sposób wpływa to na akumulację kapitału ludzkiego. Można przypuszczać, że motywacje do oszczędzania przez starsze pokolenie są słabsze, podobnie jak skłonność młodego pokolenia do zdobywania wykształcenia i realizacji kariery zawodowej.

Postawiony problem zamierzamy zbadać przede wszystkim teoretycznie, budując modele ekonomiczne tłumaczące zachowanie obdarowujących i obdarowanych, w przypadku gdy darowizny i spadki są opodatkowane, a dokonujący transferów kierują się różnymi przesłankami do ich dokonania. Motywacje te można określić z grubsza jako: przypadkowe (gdy transfery są wynikiem niespodziewanej śmierci osoby), altruistyczne – dokonywane z miłości lub interesowne dokonywane w zamian za oczekiwane w przyszłości usługi od obdarowanego. Oprócz tego planujemy także przeprowadzenie badania empirycznego dla wybranych dużych państw europejskich, tłumaczącego co określa cechy opodatkowania spadków i darowizn, takie jak ciężar opodatkowania, wzrost obciążeń podatkowych wraz z podstawą opodatkowania i zróżnicowaniem pokrewieństwa między dokonującymi transferów. Do badania chcemy wybrać duże państwa Unii Europejskiej gdyż, problem opodatkowania spadków i darowizn jest w nich relatywnie ważniejszy z uwagi na większe zróżnicowanie majątkowe i mniejsze możliwości oferowania preferencji podatkowych w podatkach dochodowych i od konsumpcji. Połączenie badania empirycznego i teoretycznej analizy modelowej powinno znacząco poszerzyć naszą wiedzę o skutkach jakich możemy oczekiwać w związku ze zmianami społecznymi i demograficznymi oraz różnymi formami opodatkowania spadków i darowizn.